

EUROPEAN COURT OF HUMAN RIGHTS
COUR EUROPÉENNE DES DROITS DE L'HOMME

DRUGI ODJEL

ODLUKA

Zahtjev br. 14303/11
Draško BUDIMIR
protiv Hrvatske

Europski sud za ljudska prava (Drugi odjel), zasjedajući 5. siječnja 2016.
u Vijeću u sastavu:

Işıl Karakaş, *Predsjednica*,
Julia Laffranque,
Nebojša Vučinić,
Valeriu Griţco,
Ksenija Turković,
Jon Fridrik Kjølbro,
Stéphanie Mourou-Vikström, *suci*,

i Stanley Naismith, *Tajnik odjela*,

uzimajući u obzir naprijed navedeni zahtjev podnesen 7. veljače 2011.
godine,

uzimajući u obzir očitovanje koje je podnijela tužena Vlada i odgovor na
očitovanje koje je podnio podnositelj,
nakon vijećanja, odlučuje kako slijedi:

ČINJENICE

1. Podnositelj, g. Draško Budimir hrvatski je državljanin, rođen 1941.
godine i živi u Splitu. Zastupali su ga gđa V. Garafulić Kukoč i g. I.
Restović, odvjetnici iz Splita.

2. Hrvatsku Vladu („Vlada”) zastupala je njezina zastupnica gđa Š.
Stažnik.

A. Okolnosti predmeta

3. Činjenično stanje predmeta, kako su ga iznijele stranke, može se sažeti kako slijedi:

1. Pozadina predmeta

4. U socijalističkom sustavu koji je ranije bio na snazi u bivšoj Jugoslaviji, stanari koji su stanovali u stanovima u društvenom vlasništvu na temelju ugovora o „stanarskom pravu”, koji su se u većini slučajeva sklapali na neodređeno vrijeme i mogli su se prenijeti s generacije na generaciju.

5. Kad je Hrvatska stekla neovisnost 1991. godine i odlučila se za tržišnu ekonomiju, usvojila je nekoliko glavnih reformi u stambenom sektoru koje su relevantne za ovaj predmet.

6. Najprije, 3. lipnja 1991. godine, Sabor je donio Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo s odredbama o prodaji stanova u društvenom vlasništvu na kojima je postojalo stanarsko pravo. Općenito, ovim je zakonom dano pravo nositelju stanarskog prava na stanu u društvenom vlasništvu da ga kupi pod povoljnim uvjetima. Međutim, Zakon je isključio nositelje stanarskog prava na većini stanova u privatnom vlasništvu iz takvog povoljnog tretmana.

7. Dana 1. siječnja 1997. na snagu je stupio Zakon o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine – dalje u tekstu: „Zakon o denacionalizaciji”. Taj je Zakon omogućio prijašnjim vlasnicima konfiscirane ili nacionalizirane imovine ili njihovim nasljednicima prvog nasljednog reda (izravnim potomcima ili supružnicima) da pod određenim uvjetima ostvare povrat ili naknadu za imovinu oduzetu tijekom komunističke ere, uključujući stanove na kojima je postojalo „stanarsko pravo”. Na taj način je niz takvih stanova postao privatno vlasništvo.

8. Na temelju članka 32. Zakona o denacionalizaciji, konfiscirani stanovi dodjeljivali su se prijašnjim vlasnicima. Na temelju članka 13. Zakona o Fondu za naknadu oduzete imovine stanar je imao pravo kupiti konfiscirani stan samo ako nije podnesen zahtjev za povratom ili ako je takav zahtjev odbijen pravomoćnom odlukom.

2. Posebne okolnosti predmeta

9. Presudom Županijskog suda u Splitu od 24. lipnja 1948. godine, stan u Splitu, veličine 84,49 kvadratnih metara u Ulici Ante Jonjića 1, konfisciran je od privatnog vlasnika. Stan je postao vlasništvo Općine Split.

10. Podnositelj zahtjeva bio je zaposlenik tvrtke u društvenom vlasništvu, Brodospas, sa sjedištem u Splitu, i uplaćivao je obvezne mjesečne doprinose u svoj stambeni fond. Dana 28. listopada 1980. godine Stambena komisija Brodospasa odobrila je listu prvenstva za dodjelu stanarskih prava, a podnositelj zahtjeva bio je prvi na listi.

11. Dana 19. veljače 1983. godine podnositelj zahtjeva i njegova obitelj uselili su se u naprijed navedeni stan (vidi stavak 9. ove odluke) i živjeli su tamo do 28. svibnja 2012. godine (vidi stavak 19. ove odluke).

12. Dana 21. kolovoza 1984. godine Stambena komisija Općine Split sklopila je ugovor kojim je Brodospasu ustupila stan o kojem je riječ na razdoblje od tri godine. Svrha ugovora bila je da privremeno rješavanje stambenih potreba podnositelja zahtjeva; tijekom dotičnog razdoblja Brodospas je bio dužan pronaći smještaj za podnositelja zahtjeva u drugom stanu i vratiti stan o kojem je riječ Stambenoj komisiji Općine Split.

13. Dana 22. veljače 1985. Radničko vijeće Brodospasa donijelo je odluku o dodjeli stana podnositelju zahtjeva na privremeno korištenje. Dana 7. ožujka 1985. Brodospas i podnositelj zahtjeva sklopili su ugovor kojim je stan dodijeljen podnositelju zahtjeva na privremeno korištenje u razdoblju od tri godine. Podnositelj zahtjeva naveden je kao nositelj stanarskog prava na tom stanu.

14. Dana 27. ožujka 1997. godine podnositelj zahtjeva zatražio je otkup stana od Općine Split, od koje nije dobio odgovor.

15. Neutvrđenog dana 2001. godine podnositelj zahtjeva podnio je građansku tužbu Općinskom sudu u Splitu protiv Fonda za naknadu oduzete imovine, tražeći presudu koja bi zamijenila ugovor o prodaji.

16. Zahtjev je odbijen 6. ožujka 2006. godine zbog toga što je Općina Split ustupila stan Brodospasu na razdoblje od tri godine, pa tako podnositelj zahtjeva nije mogao steći stanarsko pravo. Županijski sud u Splitu potvrdio je ovu presudu 2. ožujka 2007. godine.

17. Dana 25. rujna 2007. godine stan je vraćen I.H., nasljednici njegova prethodnog vlasnika.

18. Naknadna pravna sredstva koja je podnositelj zahtjeva upotrijebio, naime revizija i ustavna tužba, bile su neuspješne. Revizija je odbijena od strane Vrhovnog suda 9. lipnja 2009. godine, a ustavna tužba je odbijena od strane Ustavnog suda Republike Hrvatske 17. lipnja 2010. godine. Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske dostavljena je odvjetniku podnositelja zahtjeva 17. srpnja 2011. godine.

19. Dana 15. prosinca 2011. godine I.H. podnijela je građansku tužbu Općinskom sudu u Splitu protiv podnositelja zahtjeva, tražeći njegovo iseljenje. Dana 28. svibnja 2012. godine podnositelj zahtjeva i njegova obitelj iselili su iz stana. Dana 13. veljače 2013. I.H. je povukla svoj tužbeni zahtjev.

B. Mjerodavno domaće pravo

1. Glede prigovora podnosioca zahtjeva temeljem članka 1. Protokola br. 1. uz Konvenciju:

(a) Zakon o stambenim odnosima

20. Mjerodavne odredbe Zakona o stambenim odnosima („Narodne novine”, br. 51/1985, 42/1986, 22/1992 i 70/1993) glase kako slijedi:

Članak 8.

„Stanarsko pravo ne može se steći na:

1. stanovima namijenjenima za privremeni smještaj...”

(b) Zakon o zabrani prijenosa

21. Zakon o zabrani prijenosa prava raspolaganja i korištenja određenih nekretnina u društvenom vlasništvu na druge korisnike odnosno u vlasništvo drugih fizičkih i pravnih osoba („Narodne novine”, br. 53/1990, 61/1991, 25/1993 i 70/1993 – „Zakon o zabrani prijenosa”), koji je stupio na snagu 14. prosinca 1990. godine, zabranio je prijenos imovine stečene nacionalizacijom ili konfiskacijom.

Stavkom 2. članka 1. propisuje se da se zabrana odnosi na svu imovinu oduzetu konfiskacijom neovisno o zakonima na kojima se ta konfiskacija temeljila.

Člankom 6. propisuje se da zabrana vrijedi do donošenja zakona o denacionalizaciji.

(c) Zakon o denacionalizaciji

22. Zakon o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine („Narodne novine”, br. 92/1996, 92/1999 (ispravak), 80/2002 (izmjene) i 81/2002 (ispravak) – „Zakon o denacionalizaciji iz 1996. godine”), koji je stupio na snagu 1. siječnja 1997. godine, omogućuje prijašnjim vlasnicima konfiscirane ili nacionalizirane imovine ili njihovim nasljednicima prvoga nasljednoga reda (izravni potomci i bračni drugovi) da pod određenim uvjetima traže ili povrat ili naknadu za oduzetu imovinu. Mjerodavne odredbe Zakona o denacionalizaciji glase kako slijedi:

I. TEMELJNE ODREDBE

Članak 1.

„ ...

(4) Konfiscirana imovina daje se u vlasništvo prijašnjem vlasniku prema odredbama ovoga Zakona, a ako to nije moguće po odredbama ovoga Zakona ... prijašnjem vlasniku pripada pravo na naknadu u novcu ili vrijednosnim papirima.”

IV. PREDMET NAKNADE**3.1. (b) NAKNADA ZA ODUZETE KONFISCIRANE STANOVE****Članak 32.**

„Prijašnjem vlasniku daje se u vlasništvo stan oduzet na temelju propisa o konfiskaciji te odluka i akata iz članka 2. stavka 2. ovoga Zakona donesenih na temelju propisa o konfiskaciji.”

(d) Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo

23. Zakon o prodaji stanova na kojima postoji stanarsko pravo („Narodne novine”, br. 27/1991 s daljnjim izmjenama) uređuje uvjete prodaje stanova na kojima postoji stanarsko pravo.

Članak 1. Zakona daje pravo korisnicima stanarskog prava nad stanovima u društvenom vlasništvu na kupovinu stanova po povoljnim uvjetima, pod uvjetom da svaki korisnik kupi samo jedan stan.

(e) Zakon o Fondu za naknadu oduzete imovine

24. Zakon o Fondu za naknadu oduzete imovine („Narodne novine”, br. 69/1997, 105/1999, i 64/2000), koji je stupio na snagu 12. srpnja 1997. godine, u mjerodavnom dijelu glasi kako slijedi:

Članak 13.

„Stanari (najmoprimci) konfisciranih stanova za koje nadležnom tijelu ne budu podneseni zahtjevi za naknadu u roku propisanom Zakonom o naknadi za imovinu oduzetu za vrijeme jugoslavenske komunističke vladavine ili ti zahtjevi budu pravomoćno odbijeni, stječu pravo na otkup stanova po odredbama toga Zakona.”

(f) Zakon o najmu stanova

25. Zakon o najmu stanova („Narodne novine”, br. 91/1996 od 28. listopada 1996. godine) koji je stupio na snagu 5. studenoga 1996. godine ukinuo je stanarsko pravo kao takvo (članak 30. stavak 1.), ali je propisao da će se postupci pokrenuti prema odredbama Zakona o stambenim odnosima dovršiti prema odredbama tog Zakona (članak 8. stavak 1.).

(g) Zakon o vlasništvu

26. Članak 161. stavak 1. Zakona o vlasništvu i drugim stvarnim pravima („Narodne novine”, br. 91/1996) glasi kako slijedi:

„Vlasnik ima pravo zahtijevati od osobe koja posjeduje njegovu stvar da mu ona preda svoj posjed te stvari.”

2. Glede prigovora podnositelja zahtjeva temeljem članka 8. Konvencije

(a) Ustav

(i) Mjerodavne odredbe

27. Mjerodavne odredbe Ustava Republike Hrvatske („Narodne novine”, br. 56/1990, 135/1997, 8/1998 (pročišćeni tekst), 113/2000, 124/2000 (pročišćeni tekst), 28/2001 i 41/2001 (pročišćeni tekst), 55/2001 (ispravak) i 76/2010) glase kako slijedi:

Članak 34.

„Dom je nepovrediv.

...”

Članak 140.

„Međunarodni ugovori koji su sklopljeni i potvrđeni u skladu s Ustavom i objavljeni, a koji su na snazi, čine dio unutarnjega pravnog poretka Republike Hrvatske, a po pravnoj su snazi iznad zakona. ...”

(ii) Sudska praksa Ustavnog suda Republike Hrvatske

28. U svojim odlukama br. U-I-892/1994 od 14. studenoga 1994. godine (Narodne novine br. 83/1994) i U-I-130/1995 od 20. veljače 1995. godine (Narodne novine br. 112/1995) Ustavni je sud presudio da sva prava zajamčena Konvencijom i njenim Protokolima treba tretirati kao ustavna prava koja imaju jednaku snagu kao i odredbe Ustava.

(b) Ustavni zakon o Ustavnom sudu Republike Hrvatske

29. Članak 62. stavak 1. Ustavnog zakona o Ustavnom sudu („Narodne novine” br. 29/2002) glasi:

„1. Svatko može podnijeti Ustavnom sudu ustavnu tužbu ako smatra da mu je pojedinačnim aktom tijela državne vlasti, tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave ili pravne osobe s javnim ovlastima, kojim je odlučeno o njegovim pravima i obvezama ili o sumnji ili optužbi zbog kažnjivog djela, povrijeđeno ljudsko pravo ili temeljna sloboda zajamčena Ustavom, odnosno Ustavom zajamčeno pravo na lokalnu i područnu (regionalnu) samoupravu (u daljnjem tekstu: ustavno pravo)...”

(c) Zakon o sudovima

30. Mjerodavni dijelovi Zakona o sudovima („Narodne novine”, br. 3/1994, 100/96, 131/97, 129/2000, 17/2004, i 141/2004), koji su bili na snazi u mjerodavnom razdoblju, propisuju kako slijedi:

Članak 5.

„1. Sudovi sude na osnovi Ustava i zakona.

2. Sudovi sude i na osnovi međunarodnih ugovora koji su dio pravnog poretka Republike Hrvatske...”

PRIGOVORI

31. Podnositelj zahtjeva prigovara temeljem članka 1. Protokola br. 1. gledanog zasebno i u vezi s člankom 14. Konvencije da je njegovo pravo na mirno uživanje svoga vlasništva povrijeđeno i da je on bio diskriminiran u pogledu svojih prava u odnosu na stan u kojem je boravio.

32. Nadalje prigovara temeljem članka 8. Konvencije da mu je bilo povrijeđeno pravo na poštovanje doma.

33. Konačno, podnositelj zahtjeva prigovara temeljem članka 6. stavka 1. Konvencije na ishod parničnog postupka.

PRAVO

A. Navodna povreda članka 1 Protokola br. 1. uz Konvenciju gledanog zasebno ili u vezi s člankom 14. Konvencije

34. Podnositelj zahtjeva prigovara da su, odbivši njegov zahtjev za kupnju stana u kojem je boravio, domaći sudovi povrijedili njegovo pravo na mirno uživanje vlasništva i da je u tom pogledu bio tretiran drugačije od drugih nositelja stanarskog prava. Zahtjev je utemeljio na članku 1. Protokola br. 1. i članku 14. Konvencije, koji glase kako slijedi:

Članak 1. Protokola br. 1

„Svaka fizička ili pravna osoba ima pravo na mirno uživanje svojega vlasništva. Nitko se ne smije biti lišen svoga vlasništva, osim u javnom interesu, i to samo uz uvjete predviđene zakonom i općim načelima međunarodnoga prava.

Prethodne odredbe, međutim, ni na koji način ne umanjuju pravo države da primijeni zakone koje smatra potrebnima da bi uredila upotrebu vlasništva u skladu s općim interesom ili za osiguranje plaćanja poreza ili drugih doprinosa ili kazni.”

Članak 14.

„Uživanje prava i sloboda koje su priznate u ovoj Konvenciji osigurat će se bez diskriminacije po bilo kojoj osnovi, kao što je spol, rasa, boja kože, jezik, vjeroispovijest, političko ili drugo mišljenje, nacionalno ili socijalno podrijetlo, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje ili druga okolnost.”

1. Tvrđnje stranaka

35. Vlada tvrdi da ovaj dio zahtjeva nije sukladan *ratione temporis* s odredbama Konvencije zato što podnositelj zahtjeva nije imao stanarsko pravo na stan o kojemu je riječ 5. studenoga 1997. godine, kada je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku. Naknadne odluke nacionalnog suda nisu imale nikakvog utjecaja na tu činjenicu.

36. Vlada nadalje tvrdi da podnositelj zahtjeva nije imao „vlasništvo” u odnosu na stan o kojem je riječ u smislu članka 1. Protokola broj 1. On nikada nije bio vlasnik stana. Isto tako, on nikada nije imao dovoljno priznato pravo temeljem nacionalnih propisa na kupnju stana o kojem je riječ zbog toga što nije imao stanarsko pravo u odnosu na taj stan. Stan mu je dan samo na privremeno korištenje i nije bilo moguće steći stanarsko pravo na stan s obzirom na privremeno korištenje. Članak 1. Protokola br. 1 ne jamči pravo na stjecanje vlasništva.

37. Vlada nadalje tvrdi da je stan o kojem je riječ konfisciran od privatnog vlasnika za vrijeme komunističkog režima u bivšoj Jugoslaviji. Oslanjajući se na sudsku praksu Suda, tvrdili su da se zakonodavstvom koje predviđa da država vrati imovinu koju je prisvojila bez naknade tijekom komunističkog režima postiže važan cilj koji je u javnom interesu: naknada štete žrtvama proizvoljnih lišenja i ponovnu uspostavu pravde i vladavine prava. Činjenica da je takvo zakonodavstvo često ovlašćivalo prijašnje vlasnike da traže povrat svoje imovine čak i od privatnih pojedinaca, kada god je pravo vlasništva potonjih bilo narušeno kršenjem zakona, nije učinilo njegov pristup nezakonitim kao takvim, uzimajući u obzir svojstveni kontekst prijelaza iz totalitarnog u demokratsko društvo i veliku slobodu procjene koju su vlasti uživale u ovim pitanjima (vidi predmet *Velikovi i drugi protiv Bugarske*, br. 43278/98, 45437/99, 48014/99, 48380/99, 51362/99, 53367/99, 60036/00, 73465/01 i 194/02, odlomci 170.-172., 15. ožujka 2007.; i predmet *Pavlinović protiv Hrvatske* (odl.), br. 17124/05 i 17126/05).

38. Podnositelj zahtjeva tvrdi da, iako mu je stan o kojem je riječ bio dodijeljen na privremeno korištenje u trajanju od tri godine, on je nastavio živjeti u njemu nakon tog razdoblja i plaćati najam, što pokazuje da je imao stanarsko pravo. Dakle, on je legitimno očekivao kupnju tog stana.

2. Ocjena Suda

39. Sud ne mora odgovoriti na sve tvrdnje koje su stranke iznijele zbog toga što je prigovor na temelju članka 1 Protokola br. 1. uz Konvenciju gledanog zasebno ili u vezi s člankom 14. Konvencije nedopušten iz slijedećih razloga.

40. Sud na početku primjećuje da su stanarska prava ukinuta 5. studenoga 1996. godine, kada je stupio na snagu Zakon o najmu stanova (vidi stavak 25. ove odluke), odnosno točno godinu dana prije datuma, 5.

studenoga 1997. godine, kada je Konvencija stupila na snagu u odnosu na Hrvatsku. Međutim, taj Zakon također propisuje da je postupak koji je pokrenut temeljem odredaba Zakona o stambenim odnosima, uključujući i postupke koji se odnose na utvrđivanje stanarskih prava, morao biti okončan pod uvjetima Zakona o stambenim odnosima.

41. U takvim okolnostima Sud smatra da, kad ispituje navodne povrede članka 1. Protokola broj 1 uz Konvenciju u vezi s odlukama donesenim nakon što je Hrvatska ratificirala Konvenciju, u kojima su nacionalni sudovi utvrdili da stranka u tužbi nije imala nikakvo stanarsko pravo, on ne treba odlučiti može li se stanarsko pravo samo po sebi smatrati „vlasništvom” zaštićenim tim člankom. Umjesto toga on treba ispitati jesu li odluke nacionalnih sudova utjecale na bilo koja prava koja se izvode iz stanarskog prava, kao što je pravo stanara na otkup stanova u kojima borave, i, još važnije, mogu li se ta izvedena prava smatrati „vlasništvom” u smislu te odredbe (vidi, *mutatis mutandis*, predmet *Gaćeša protiv Hrvatske* (odl.), br. 43389/02, 1. travnja 2008.).

42. Sud ponavlja da podnositelj može tvrditi da je došlo do povrede članka 1. Protokola br. 1 samo ukoliko se pobijane odluke odnose na njegovo ili njezino „vlasništvo” u smislu te odredbe. „Vlasništvo” može biti „postojeće vlasništvo” ili „imovina”, uključujući potraživanja, u odnosu na koje podnositelj zahtjeva može tvrditi da ima barem „legitimno očekivanje” (koje mora biti konkretnije naravi od puke nade) da će se ista ostvariti, odnosno da će on ili ona ostvariti djelotvorno uživanje prava vlasništva (vidi, *inter alia*, predmete *Gratzinger i Gratzingerova protiv Republike Češke* (odl.) [VV], br.39794/98, ECHR 2002-VII, odlomak 69., i *Kopecký protiv Slovačke* [VV], br. 44912/98, odlomak 35., ECHR 2004-IX).

43. Razmatrajući predmetni slučaj, Sud prvo zauzima stajalište da je podnositelj zahtjeva tvrdio samo da je imao pravo na otkup stana. Sud će stoga procijeniti je li ta tvrdnja bila dovoljno utvrđena na temelju nacionalnog prava.

44. Sud primjećuje da čak i ako bi prihvatio tvrdnje podnositelja zahtjeva da su nacionalni sudovi pogriješili u svojim zaključcima da on nije imao stanarsko pravo u odnosu na stan o kojem je riječ, on ipak nije imao pravo na otkup stana u kojem je boravio. S tim u vezi Sud primjećuje da je stan u kojem je podnositelj zahtjeva boravio bio konfiscirani stan. Na temelju Zakona o Fondu za naknadu oduzete imovine, stanari koji žive u konfisciranim stanovima imali su pravo kupiti takve stanove samo ako nije bilo nikakvih zahtjeva za naknadu u roku propisanom Zakonom o denacionalizaciji ili ako su ti zahtjevi pravomoćno odbijeni (vidi stavak 24. ove odluke). Međutim, I.H., nasljednica bivšeg vlasnika konfisciranog stana u kojem je podnositelj zahtjeva boravio, tražila je i dobila pravo na povrat toga stana (vidi stavak 17. ove odluke).

45. Stoga podnositelj zahtjeva nije imao dovoljan vlasnički interes u odnosu na stan o kojem je riječ da bi to predstavljalo „vlasništvo” u smislu članka 1. Protokola br. 1.

46. Slijedi da je prigovor temeljem članka 1. Protokola br. 1 uz Konvenciju, gledan zasebno ili u vezi s člankom 14. Konvencije, nespojiv s odredbama Konvencije *ratione temporis* u smislu članka 35. stavka 3. točke (a) te mora biti odbačen u skladu s člankom 35. stavkom 4.

B. Navodna povreda članka 8. Konvencije

47. Podnositelj zahtjeva prigovara da je povrijeđeno njegovo pravo na poštovanje doma. Poziva se na članak 8. Konvencije koji, u mjerodavnom dijelu, glasi:

„1. Svatko ima pravo na poštovanje svoga ... doma ...

2. Javna vlast se neće miješati u ostvarivanje tog prava, osim ako je to u skladu sa zakonom i ako je nužno u demokratskom društvu radi interesa državne sigurnosti, javnog reda i mira, ili gospodarske dobrobiti zemlje, te radi sprječavanja nereda ili zločina, radi zaštite zdravlja ili morala ili radi zaštite prava i sloboda drugih.”

1. Tvrđnje stranaka

48. Vlada tvrdi kako nije došlo do miješanja u pravo podnositelja zahtjeva na poštovanje njegovog doma zbog toga što nacionalni sudovi nisu donijeli nikakvu odluku kojom se nalaže iseljenje podnositelja zahtjeva. Ako bi Sud utvrdio drukčije, uplitanje bi bilo zakonito zbog toga što podnositelj zahtjeva nije imao pravo na posjed stana o kojem je riječ. Također, on je posjedovao raznu imovinu u selu Turjaci, u blizini Splita, gdje se bio preselio.

49. Vlada nadalje tvrdi da, u biti, podnositelj zahtjeva nije iscrpio domaća pravna sredstva. On se iselio iz stana svojom slobodnom voljom i vlasnica stana je tada povukla svoj zahtjev za iseljenje podnositelja zahtjeva. Podnositelj zahtjeva stoga nije iznio nikakve tvrdnje u vezi sa svojim pravom na poštovanje doma pred domaćim sudovima i lišio ih mogućnosti da procijene razmjernost miješanja.

50. Podnositelj zahtjeva tvrdi da su mu nacionalni sudovi uskratili sva u odnosu na stan o kojem je riječ i da se stoga iselio iz njega.

2. Ocjena Suda

51. Sud naglašava kako je načelo supsidijarnosti jedno od temeljnih načela na kojima se zasniva sustav Konvencije. To znači da je sustav zaštite temeljnih ljudskih prava uspostavljen Konvencijom supsidijaran nacionalnim sustavima koji čuvaju ljudska prava (vidi predmet *Vučković i ostali protiv Srbije* (prethodni prigovor) [VV], br. 17153/11 i 29 ostalih, odlomak 69., 25. ožujka 2014.; i predmet *Gherghina protiv Rumunjske*

[VV] (odl.), br. 42219/07, odlomak 83., 9. srpnja 2015.). Konvencija državama članicama ne određuje niti jedan unaprijed zadani način na koji bi u svojem unutarnjem pravu trebale osigurati djelotvornu provedbu Konvencije. Izbor najprikladnijeg sredstva da se to postigne u načelu je na domaćim vlastima, koje su u stalnom kontaktu s događajima i problemima u svojoj zemlji i u boljem su položaju za procjenu mogućnosti i resursa koje im pružaju njihovi domaći pravni sustavi (vidi predmete *Swedish Engine Drivers' Union protiv Švedske*, 6. veljače 1976., odlomak 50., Serija A br. 20.; *Chapman protiv Ujedinjenog Kraljevstva* [VV], br. 27238/95, odlomak 91., ECHR 2001-I; i *Sisojeva i ostali protiv Latvije* [VV], br. 60654/00, odlomak 90., ECHR 2007-II).

52. Sukladno članku 35. stavku 1. Konvencije Sud može rješavati neku stvar tek nakon što su iscrpljena sva domaća pravna sredstva. Svrha je članka 35. dati svim državama ugovornicama priliku za sprečavanje ili ispravljanje povreda prije nego što navodi o povredama budu dostavljeni Sudu (vidi, na primjer, ranije citirani predmet *Gherghina*, odlomak 84.; te predmete *Hentrich protiv Francuske*, 22. rujna 1994., odlomak 33., Serija A, br. 296-A i *Remli protiv Francuske*, 23. travnja 1996., odlomak 33., *Izješća o presudama i odlukama 1996-II*). Stoga prigovor podnesen Sudu prvo treba biti podnesen, barem u suštini, odgovarajućim nacionalnim sudovima, u skladu s formalnim zahtjevima domaćeg prava i u propisanim rokovima (vidi ranije citirani predmet *Vučković*, odlomak 72.). Drukčije stajalište ne bi bilo spojivo sa supsidijarnim značajem sustava Konvencije (vidi predmet *Gavril Yosifov protiv Bugarske*, br. 74012/01, odlomak 42., 6. studenoga 2008.). Pored toga, obveza iscrpljenja domaćih pravnih sredstava zahtijeva samo da podnositelj redovno upotrijebi pravna sredstva koja su djelotvorna, dostatna i na raspolaganju u odnosu na njegove pritužbe na temelju Konvencije (vidi naprijed citirani predmet *Vučković*, odlomak 73.; te predmete *Balogh protiv Mađarske*, br. 47940/99, odlomak 30., 20. srpnja 2004. i *John Sammut i Visa Investments Limited protiv Malte* (odl.), br. 27023/03, 28. lipnja 2005.)

53. Sud primjećuje da, dok je postupak za iseljenje podnositelja zahtjeva – pokrenut od strane I.H., vlasnice stana u kojem je podnositelj zahtjeva boravio – bio u tijeku pred Općinskim sudom u Splitu, podnositelj zahtjeva se iselio iz stana svojom slobodnom voljom, uslijed čega je I.H. povukla svoj zahtjev za iseljenje podnositelja zahtjeva. Dakle, podnositelj zahtjeva nije iskoristio priliku da svoj predmet iznese pred nacionalnim sudovima i omogućiti im da ocijene sve okolnosti koje se odnose na njegovo pravo na poštovanje doma.

54. Sud napominje kako je Konvencija sastavni dio hrvatskog pravnog sustava, u kojem ima prednost pred svakom suprotnom zakonskom odredbom (članak 140. Ustava - vidi stavak 10. ove odluke) te je izravno primjenjiva (članak 5. Zakona o sudovima). S tim u vezi Sud napominje kako je njegova sudska praksa sastavni dio sustava Konvencije (vidi

predmet *Habulinec i Filipović protiv Hrvatske* (odl.), br. 51166/10, odlomak 30., 4. lipnja 2013.). Sud je već rješavao situacije u kojima su stanari iseljeni iz stanova u nekoliko predmeta protiv Hrvatske, te je utvrdio povredu članka 8. Konvencije na temelju činjenice da nacionalni sudovi nisu utvrdili razmjernost i razumnost iseljenja stanara (vidi predmete *Ćosić protiv Hrvatske*, br. 28261/06, odlomci 20.-23., 15. siječnja 2009.; *Paulić protiv Hrvatske*, br. 3572/06, odlomci 40.-45., 22. listopada 2009.; i *Orlić protiv Hrvatske*, br. 48833/07, odlomci 63.-72., 21. lipnja 2011.). Te su presude donesene prije okončanja postupka za iseljenje podnositelja zahtjeva u ovome predmetu. Dakle, podnositelj zahtjeva mogao je u ovome predmetu, oslanjajući se na nalaze Suda u naprijed navedenim predmetima, tvrditi pred nacionalnim vlastima da je u okolnostima predmeta njegovo pravo na poštovanje doma bilo povrijeđeno, protivno članku 8. Konvencije.

55. Tada bi nacionalne vlasti, uključujući i Ustavni sud, imale priliku odgovoriti na te tvrdnje. Ustavni sud već je presudio da se prava zajamčena Konvencijom i njezinim Protokolima imaju smatrati ustavnim pravima s pravnom snagom jednakom odredbama Ustava (vidi stavak 26. ove odluke), te je tako priznao svoju nadležnost za ispitivanje navodnih povreda Konvencije.

56. U svjetlu prethodno navedenog, Sud zaključuje kako je podnositelj trebao, u skladu s načelom supsidijarnosti, prije podnošenja svog zahtjeva Sudu, izložiti svoje tvrdnje pred nacionalnim sudovima, osobito pred Ustavnim sudom Republike Hrvatske kao najvišim sudom u Hrvatskoj, i tako im dati priliku za ispravljanje njegove situacije (vidi predmet *Šimunovski protiv Hrvatske* (odl.), br. 42550/08, 21. lipnja 2011. i naprijed citirani predmet *Habulinec i Filipović*, odlomak 31.).

57. Slijedi da ovaj prigovor treba odbaciti na temelju članka 35. stavaka 1. i 4. Konvencije, zbog neiscrpljivanja domaćih pravnih sredstava.

C. Navodna povreda članka 6. stavka 1. Konvencije

58. Podnositelj zahtjeva također prigovara da ranije opisani postupak nije bio pošten, navodeći da su domaći sudovi pogriješili u primjeni mjerodavnih odredbi materijalnog prava. Poziva se na članak 6. stavak 1. Konvencije koji u mjerodavnog dijelu glasi:

„Radi utvrđivanja svojih prava i obveza građanske naravi ... svatko ima pravo da sud pravično ... ispita njegov slučaj...”

59. Sud primjećuje da je podnositelj zahtjeva prigovorio ishodu postupka, koji, osim ako je arbitraran, Sud ne može ispitati na temelju članka 6., stavka 1. Konvencije. Podnositelj zahtjeva nije prigovorio, i nema dokaza koji bi to sugerirali, da domaći sudovi nisu bili nepristrani ili da je postupak na drugi način bio nepošten. U svjetlu svih materijala koji ima na raspolaganju, Sud smatra da je u ovome predmetu podnositelj zahtjeva

mogao iznijeti svoje tvrdnje pred sudovima koji su pružili jamstva navedena u članku 6. stavku 1. Konvencije i koji su se očitovali o tim tvrdnjama u odlukama koje su bile propisno obrazložene, a ne arbitrarne.

60. Slijedi da je ovaj prigovor nedopušten i na temelju članka 35. stavka 3. kao očito neosnovan, i da ga treba odbaciti na temelju članka 35. stavka 4. Konvencije.

Iz tih razloga Sud jednoglasno

prolašava zahtjev nedopuštenim.

Sastavljeno na engleskome jeziku i otpravljeno u pisanom obliku dana 28. siječnja 2016.

Stanley Naismith
Tajnik

Işıl Karakaş
Predsjednica

*Prijevod, lekturu i pravnu redakciju napravila prevoditeljska agencija „Ciklopea“ d.o.o. Zagreb.
Ured zastupnika Republike Hrvatske pred Europskim sudom za ljudska prava nije odgovoran za točnost prijevoda i sadržaja.*